

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.14>

УДК 332.1:338.48:796.5:004

О. Л. Нодь,

*к. е. н., старший викладач кафедри географії та туризму,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1048-776X>

М. І. Стегней,

*д. е. н., професор, професор кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4688-6447>

М. М. Петричко,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7677-6516>

О. В. Касинець,

*старший викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму,*

Мукачівський державний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1497-3527>

Н. С. Кампов,

*старший викладач кафедри менеджменту, управління
економічними процесами та туризму,*

Мукачівський державний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3661-3899>

**ДРАЙВЕРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
ЗАКАРПАТТЯ: ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ**

O. Nod,
*PhD in Economics,
Senior Lecturer of the Department of Geography and Tourism,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,*
M. Stehnei,
*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Economics and Finance Mukachevo State University*
M. Petrichko,
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Mukachevo State University*
O. Kasinecz,
*Lecturer of the Department of Management,
Management of Economic Processes and Tourism,
Mukachevo State University*
N. Kampov,
*Senior Lecturer of the Department of Management,
Management of Economic Processes and Tourism,
Mukachev State University*

DRIVERS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF ZAKARPATTIA: TOURISM, RECREATION AND DIGITALIZATION

У статті досліджено особливості розвитку територіальних громад на прикладі Закарпатської області. Встановлено, що туризм є вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів та суттєво впливає на соціально-економічне становище населення, особливо громад у гірських районах. Зазначено, що в процесі повоєнного відновлення України роль туристично-рекреаційної галузі регіону зростатиме з огляду на потребу реабілітації та відновлення військових і цивільного населення з найбільш постраждали регіонів. Розглянуто сутність та особливості процесів цифровізації в туристичній галузі. Досліджено, що цифровізація виступає одним із основних драйверів розвитку туризму територіальних громад, оскільки

сприяє підвищенню ефективності туристичних послуг, залученню інвестицій і створенню нових можливостей для сталого просування регіонів, що потребує впровадження інноваційних цифрових платформ та інфраструктури для полегшення доступу до інформації та послуг.

The article explores the specific features of territorial community development, using the Zakarpattia region as an example. The object of the study is the tourism and recreation sector in the economy of the territorial communities of Zakarpattia region. Using the example of territorial communities in Zakarpattia, it is determined that tourism is a significant source of local budget revenues and has a substantial impact on the socio-economic condition of the population, especially in mountainous areas. It is noted that in the process of post-war recovery in Ukraine, the role of the tourism and recreation sector in the region will increase due to the need for rehabilitation and recovery of military and civilian populations from the most affected areas. The essence and features of the digitalization processes in the tourism industry are examined. According to the research, priority areas for digitalization of tourism and recreation in the region include the development of online services with personalized recommendations, the use of gadgets for translation, the implementation of shared consumption services, and the creation of smart navigation systems. It is established that digitalization acts as one of the main drivers of tourism development in territorial communities, as it enhances the efficiency of tourist services, attracts investments, and creates new opportunities for promoting the regions. The use of digital solutions will contribute to improving the quality of tourist services, expanding international cooperation, and increasing interest in all types of tourism and recreation for which the region is renowned. The primary tool for the innovative development of tourism in territorial communities within digitalization is identified as tourism clusters, which unite interested parties for the implementation of new technologies, the exchange of experiences, and the effective use of digital resources. It is emphasized that the further sustainable development of tourism businesses in

Zakarpattia depends on the active implementation of digital technologies, cooperation between business, science, and local authorities, and the formation of effective tourism clusters.

Ключові слова: *територіальні громади, територіальний розвиток, сталий розвиток, цифровізація, цифрові технології в туризмі, кластери, туризм, рекреація.*

Keywords: *territorial communities, territorial development, sustainable development, digitalization, digital technologies in tourism, clusters, tourism, recreation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Закарпатська область володіє значними природними, лісовими, водними, рекреаційно-оздоровчими та бальнеологічними ресурсами, а також сприятливими кліматичними умовами низинних і передгірських територій. Раціональне використання цих переваг та поєднання їх з можливостями, що надають сучасні цифрові технології може стимулювати розвиток туризму, підвищити економічний потенціал регіону та територіальних громад і сприяти його соціально-економічному зростанню, що позитивно вплине і на державу в цілому. Попри певний прогрес у сфері цифровізації в Україні та на рівні підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, існує значний потенціал для удосконалення туристичної діяльності на основі сучасних цифрових технологій, що сприятиме не лише інтеграції туристичних переваг регіону, а й створенню умов для сталого розвитку територіальних громад. Відтак, необхідні подальші дослідження, спрямовані на вивчення ефективних цифрових рішень для зміцнення туристичної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності територіальних одиниць та залучення інвестицій у місцеву економіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження особливостей, конкурентних переваг та напрямків розвитку туризму і рекреації в Закарпатті проводяться багатьма вітчизняними науковцями, серед яких к роботі використано праці: Габчак Н., Дубіс Л., Шекета Є. Я., Казюка Н. П., Пітюлич М., Кудак К., Йолтуховської О., Гоблик В. В., Черничко Т. В., Хаустової К. М. Науковці наголошують на унікальності природно-рекреаційного та історичного потенціалу регіону, що сприяє розвитку широкого кола туристичних послуг та має значний вплив на економічний стан територіальних громад. Дослідженню розвитку цифрових технологій в сфері туризму та можливостей їх імплементації в діяльності вітчизняного туристичного бізнесу присвятили свої дослідження Паньків Н., Гуменяк В., Цвілій С., Жилко О., Зайцева В. та багатьох інших. Водночас, з огляду на безперервний розвиток сучасних цифрових технологій та їх потенційний вплив на підвищення конкурентоспроможності територіальних громад і забезпечення сталого розвитку регіону різні аспекти цієї проблематики потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою написання статті є дослідження ролі туризму і рекреації у розвитку територіальних громад Закарпаття та окреслення перспектив їх економічного зростання в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні туризм виступає одним з найбільш перспективних напрямків розвитку територіальних громад, що не лише підвищує їх інвестиційну привабливість, а й створює нові робочі місця, сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, активізує місцеву економіку через підвищення попиту на послуги транспорту, розміщення, харчування та розваг. У довгостроковій перспективі туристична галузь може стати основним фактором сталого розвитку громад, забезпечуючи їхню фінансову стабільність та покращуючи якість життя мешканців.

Погоджуємося з думкою Габчак Н та Дубіс Л., які до основних переваг туризму як основних розвитку більшості громад Закарпаття відносять:

- 1) природно-ресурсний та історико-культурний потенціал;
- 2) сприятливі екологічні умови;
- 3) поєднання гірського та рівнинного рельєфу;
- 4) можливість розвивати туризм круглорічно [1].

Реформа місцевого самоврядування спричинила процес децентралізації, у результаті якого були створені об'єднані територіальні громади (ОТГ), що отримали широкі повноваження у сфері самостійного прийняття управлінських рішень та розпорядження власними фінансовими ресурсами [2]. З огляду на те, що значна частина територіальних громад регіону володіє унікальними туристичними ресурсами, важливо розробляти стратегії їх ефективного використання та популяризації. Розвиток туризму в громадах сприятиме зміцненню місцевої економіки, створенню нових робочих місць, зростанню інвестиційної привабливості та підвищенню рівня життя населення.

Туристична галузь є важливою складовою економічного потенціалу Закарпаття та окремих територіальних громад. За даними Державного агентства розвитку туризму, за період 2019-2024 року обсяги податкових надходжень від галузі туризму в Закарпатті зросли майже у три рази. Найбільший приріст спостерігається у 2024 році, коли попри війну в Україні, обсяги податкових надходжень від туристичної діяльності склали 130, 4 млн. грн. Це свідчить про значний потенціал галузі в сфері забезпечення економічного та соціального розвитку області. На рис.1 наведена динаміка податкових надходжень від туризму в Закарпатській області.

Варто зазначити, що туристичний збір є важливим джерелом надходжень місцевих бюджетів територіальних громад. У 2024 році загальний обсяг туристичного збору громад Закарпаття склав 23 млн. грн., на 20% вище, ніж у попередньому році. За даними управління туризму та курортів Закарпатської ОДА, найбільші надходження від туристичного збору

отримали бюджети територіальних громад: с. Поляна (4 476 700 грн), м. Ужгород (4 13 000 грн), с. Баранинці (2 336 200 грн), с. Косонь (1 633 900 грн), м. Мукачево (1 573 400 грн), м. Берегове (1 267 900 грн), с. Пилипець [4].

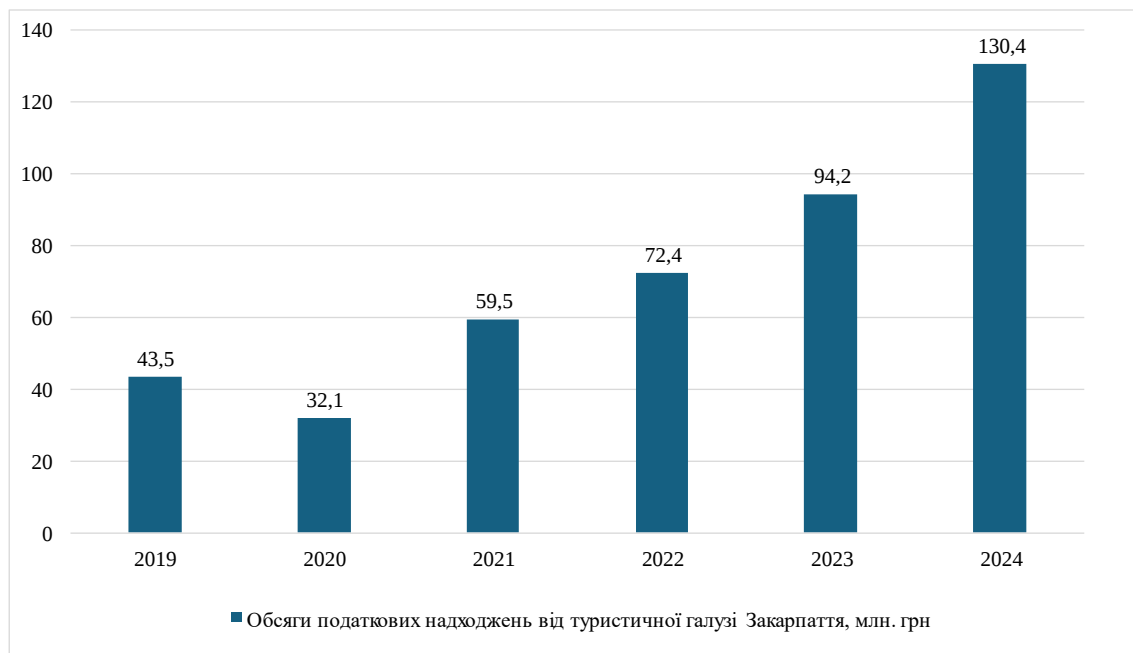

Рис.1. Обсяги податкових надходжень від туристичної галузі Закарпаття

Джерело: [3]

У багатьох територіальних громадах регіону туристичний збір становить важливу частину бюджетних надходжень. На рис.2. наведено територіальні громади, в яких обсяги туристичного збору є вагомим джерелом місцевого бюджету.

Результати соціологічного дослідження показали, що розвиток сільського зеленого туризму відіграє важливу роль у соціально-економічному зростанні територіальних громад гірських районів. Активне залучення місцевого населення до створення та управління сільськими садибами на базі особистих селянських господарств сприяє економічній активності, створенню нових робочих місць і зниженню рівня безробіття в регіоні. Це, своєю чергою, допоможе громадам максимально використати

свій природний та культурний потенціал, покращити добробут мешканців і зміцнити локальну економіку [6].

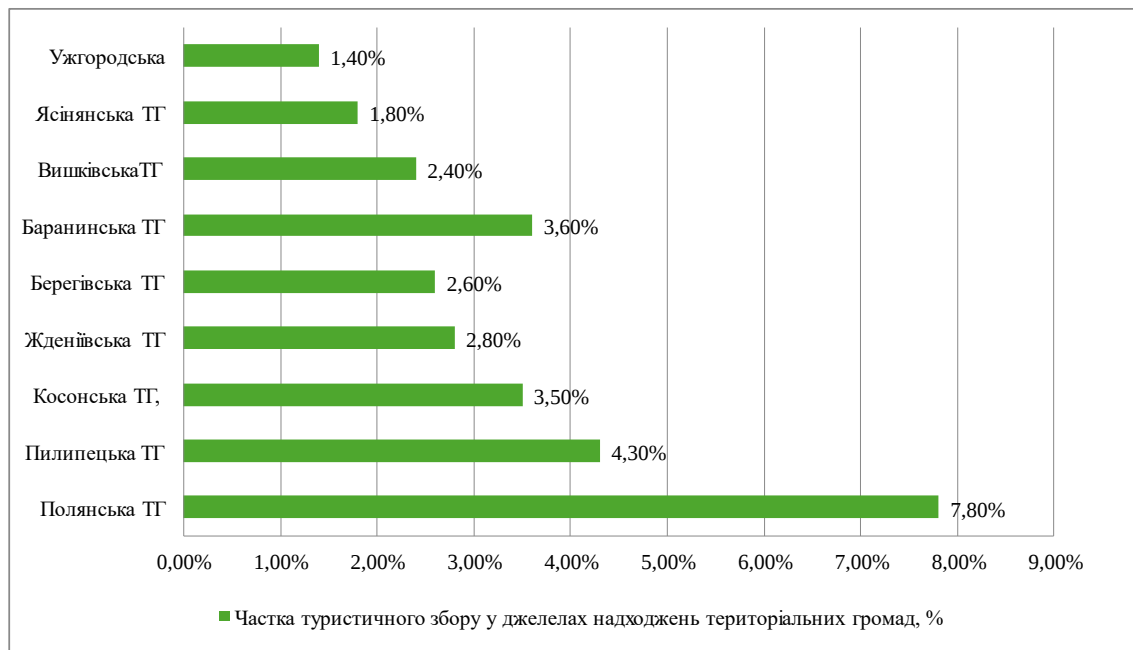

Рис. 2. Частка туристичного збору у джерелах надходжень бюджетів окремих територіальних громад Закарпатської області

Джерело: [5].

Кожна територіальна громада Закарпаття володіє значними природними та історико-культурними ресурсами, що сприяють розвитку сучасних видів туризму. Наприклад, Ужгородська ТГ у Стратегії розвитку міста Ужгород до 2030 року визначає туризм як один із ключових пріоритетів. Це, зокрема, сприятиме перетворенню обласного центру на одне з найбільш розвинених, конкурентоспроможних, комфортних і безпечних міст України, що ефективно використовує свій туристичний потенціал [7].

Отже, Закарпатські ОТГ мають значні природні багатства та унікальні можливості для розвитку туристичної галузі, що може стати ключовим фактором їхнього економічного зростання. Ефективне управління ресурсами, стратегічний підхід до розвитку туризму та креативні методи просування туристичних брендів сприятимуть реалізації конкурентоспроможних проектів у регіоні. Орієнтація державних і регіональних програм на

підтримку туристичної сфери допоможе кожній громаді визначити власний шлях розвитку в цій сфері.

У контексті повоєнного відновлення України значення туристично-рекреаційної галузі регіону зростатиме, оскільки вона відіграватиме ключову роль у реабілітації та відновленні як військових, так і цивільного населення з найбільш постраждалих територій, сприяючи водночас економічному пожвавленню та розвитку місцевих громад.

Як зазначають науковці, ключовими факторами, що впливають на конкурентоспроможність і стає економічне зростання підприємств сфери гостинності в Закарпатті, є розвиток супутніх галузей економіки, зокрема логістики, транспортних перевезень, медичних послуг, банківського сектору та торгівлі, а також вдосконалення транспортної інфраструктури [8, с.170].

Вагомою конкурентною перевагою на сучасному етапі розвитку економіки є упровадження цифрових технологій у розвиток сферу послуг, зокрема в галузі туризму, гостинності та рекреації. Певні напрацювання в цьому напрямку в області спостерігаються, проте вони є насамперед реалізацією локальних зусиль власників туристичного та готельного-ресторанного бізнесу.

Як зазначають Паньків Н. Є та Гуменяк В. М., цифровізація туризму являє собою процес впровадження сучасних цифрових технологій та інтернет-рішень для покращення всіх аспектів туристичної сфери: від планування подорожей і бронювання готелів до безпосереднього надання туристичних послуг та створення унікального досвіду для мандрівників і охоплює використання таких інновацій, як мобільні додатки, веб-платформи, соціальні мережі, штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, які підвищують комфорт, безпеку та якість туристичних послуг [9]. Крім того, цифровізація сприяє зростанню конкурентоспроможності туристичних напрямків, ефективному управлінню туристичною інфраструктурою та розвитку інновацій у галузі, забезпечуючи тісніший зв'язок між туристами та сервісами.

Погоджуємося з думкою вчених Цвілій С, Жилко О. та Зайцева В., що для післявоєнного відновлення та розвитку туризму в Україні важливо створювати туристичні продукти, адаптовані до нового цифрового середовища, яке дозволяє ефективно розкривати потенціал і можливості вітчизняних туристичних локацій та DESTINATION. У період після війни постане потреба у зміні державної політики, спрямованої на прискорене впровадження інноваційних цифрових технологій у сфері туризму, зокрема для підприємств мікро-, малого та середнього бізнесу. [10].

На основі проведених досліджень та можливостей, які надає сучасний рівень розвитку цифрових технологій до пріоритетних напрямків цифровізації сфери туризму і рекреації в регіоні можна віднести: розробка онлайн-сервісів з персоналізованими рекомендаціями на основі аналізу великих даних, використання гаджетів для синхронного перекладу, впровадження сервісів спільного споживання та створення розумних навігаційних систем, адаптованих до іноземних мов. Додатково важливими є забезпечення доступу до безкоштовного високошвидкісного інтернету у громадських місцях, інтеграція мультимедійних технологій та мобільних гід-додатків у музеях та туристичних локаціях. Реалізація цих ініціатив сприятиме підвищенню привабливості громад для туристів, створенню комфортного цифрового середовища та зміцненню їх позицій у сфері туризму.

Ключовим інструментом інноваційного розвитку туризму територіальних громад у контексті цифровізації є туристичні кластери, які об'єднують зацікавлені сторони для впровадження сучасних технологій, обміну досвідом та оптимального використання цифрових ресурсів. Завдяки використанню цифрових платформ, онлайн-сервісів та інтелектуальних систем управління, кластери сприяють підвищенню ефективності бізнесу, залученню інвестицій та розвитку смарт-туризму [11, с. 128].

У межах кластерного середовища створюються можливості для впровадження інноваційних технологій, таких як штучний інтелект,

доповнена та віртуальна реальність, великі дані та блокчейн, що дозволяє покращити туристичні сервіси, персоналізувати досвід відвідувачів та розширити можливості для цифрового маркетингу. До прикладу, ІТ-кластер Закарпаття, створений у 2022 році, ключову роль у розробці цифрових рішень для розвитку бізнесу в регіоні[12]. Об'єднуючи понад 100 резидентів, серед яких ІТ-компанії, стартапи, навчальні заклади та інші зацікавлені сторони. Серед іншого, кластер у співпраці з представниками туристичних організацій та органів місцевого самоврядування може сприяти впровадженню інноваційних технологій у туристичну сферу, стимулювати цифрову трансформацію туристичних послуг, розвиток «розумної» інфраструктури та інтеграцію сучасних технологій для підвищення конкурентоспроможності туристичних громад Закарпаття.

Важливим вважаємо також розвиток інших туристичних кластерів в регіоні, серед яких можна відзначити діяльність Кластеру зеленого туризму який створено у 2015 році з метою підвищення конкурентоспроможності та привабливості закарпатського зеленого туризму на міжнародному ринку. Об'єднуючи підприємства, наукові установи та навчальні заклади, кластер сприяє впровадженню сучасних технологій у туристичну сферу [13]. Із розвитком цифровізації з'являються нові можливості для вдосконалення діяльності кластера, зокрема через застосування цифрових технологій для створення інтерактивних туристичних маршрутів, автоматизації бронювання, впровадження віртуальних екскурсій та використання Big Data для аналізу туристичних потоків. Цифровізація також сприяє підвищенню кваліфікації персоналу завдяки онлайн-навчанню та інтеграції smart-технологій у сферу гостинності. Таким чином, використання цифрових рішень сприятиме підвищенню якості туристичних послуг, розширенню міжнародної співпраці та зростанню інтересу до всіх видів туризму та рекреації, якими славиться регіон [14].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Проведене дослідження засвідчило важливість туристичної галузі для забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад Закарпатської області. Доведено, що в сучасних умовах цифровізація є одним з ключових чинників розвитку туризму територіальних громад, підвищуючи ефективність туристичних послуг та залучення інвестицій. Використання штучного інтелекту, блокчейну, великих даних та віртуальної реальності сприятиме автоматизації послуг, покращенню туристичного досвіду та розширенню можливостей цифрового маркетингу для посилення туристичного потенціалу регіону, сприятиме інтегрованому розвитку галузі туризму та рекреації. Подальший розвиток туристичних підприємств Закарпаття залежить від активного впровадження цифрових технологій та співпраці бізнесу, науки й місцевої влади і формування ефективних туристичних кластерів. Цифрові рішення сприятимуть розширенню міжнародної співпраці, зміцненню конкурентоспроможності регіону та сталому розвитку туристичних громад. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні комплексних організаційно-економічних рішень, що сприятимуть розвитку туристичного потенціалу територіальних громад на основі цифровізації.

Література

1. Габчак Н., Дубіс Л. Дослідження туристичного потенціалу об'єднаних територіальних громад в межах Ужгородського району Закарпатської області. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-94>.
2. Шекета Є. Я., Казюка Н. П. Ефективний менеджмент сфери туризму як запорука сталого економічного розвитку об'єднаних територіальних громад Прикарпаття. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021, Т. 2, Вип. 17. С. 189-195. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.17.189-195>.
3. Обсяги податкових надходжень від тургалузі по областях України. *Державне агентство розвитку туризму України*. 2024. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turistichna-statistika-podatkovy-nadhodzhennya-vid-turgaluzi-po-regionah-2>.

4. Понад 23 млн грн туристичного збору сплатили на Закарпатті у 2024 році. *Суспільне Новини. Суспільне Ужгород*. 2025. URL: <https://suspilne.media/uzhhorod/919531-ponad-23-mln-grn-turisticnogo-zboru-splatili-na-zakarpatti-u-2024-roci/>.

5. Головне управління ДПС у Закарпатській області. *Новини ДПС у Закарпатській області*. URL: <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark>.

6. Пітюлич М., Кудак К., Йолтуховська О. Соціально-економічна оцінка впливу сільського туризму на зайнятість та доходи населення Закарпатської області. *Економіка та суспільство*. 2021 № 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-41>.

7. Стратегія розвитку міста Ужгорода 2030. *Ужгородська міська рада*. 2024. URL: https://rada-uzhgorod.gov.ua/media/1/uzhgorod-start3.1_1_compressed.pdf.

8. Гоблик В. В., Черничко Т. В., Хаустова К. М. Оцінка економічної стабільності розвитку підприємств сфери гостинності у регіоні. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія "Економіка"*. 2020. Вип. 1(13), С. 168-174. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/7267>.

9. Паньків Н., Гуменяк В. Діджиталізація туристичних маршрутів в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку. *Development Service Industry Management*, 2024. № 1, С. 253-267. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(37\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(37)).

10. Цвілий С., Жилко О., Зайцева В. Використання цифрових технологій в післявоєнному відновленні індустрії туризму. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*. 2023. № 3(95), С. 21-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2023.3.3>.

11. Ман Д. М. Кластери як точки економічного зростання регіональної економіки Закарпаття. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 12(222), С. 124-131. URL: https://eco-science.net/archive/2019/APE-12-2019/12.19_topic_Man%20D.M..pdf.

12. ІТ-кластер Закарпаття. *Офіційний сайт IT Cluster Transcarpathia*. <https://itct.com.ua/workstreams#talent-management>

13. Управління туризму і курортів Закарпатської ОВА. *Офіційний сайт Управління туризму і курортів Закарпатської ОВА*. URL: <https://zaktour.gov.ua>.

14. Іртищева І.О., Стегней М.І., Михайлов М.С. Методичні підходи до оцінки рівня інноваційного розвитку регіону. *Економіка та суспільство: електронний науковий фаховий журнал*. 2018. № 16. С. 586-593. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/89.pdf.

References

1. Habchak, N., & Dubis, L. (2025), “Research of the Tourist Potential of United Territorial Communities within the Uzhhorod District of the Zakarpattia Region”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-94>.

2. Sheketa, Ye. Ya., & Kazyuka, N. P. (2021), “Effective Management of the Tourism Sector as a Guarantee of Sustainable Economic Development of the United Territorial Communities of the Precarpathian Region”, *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 2, no. 17, pp. 189-195. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.17.189-195>.

3. State Agency for Tourism Development of Ukraine (2024), “Tax Revenue from the Tourism Industry by Regions of Ukraine”, available at: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turistichna-statistika-podatkovy-nadhodzhennya-vid-turgaluzi-po-regionah-2> (Accessed 05 Apr 2025).

4. Suspilne Novyny. Suspilne Uzhhorod. (2025), “Over UAH 23 Million of Tourist Tax Paid in Zakarpattia in 2024”, available at: <https://suspilne.media/uzhhorod/919531-ponad-23-mln-grn-turisticnogo-zboru-splatili-na-zakarpatti-u-2024-roci/> (Accessed 05 Apr 2025).

5. Holovne upravlinnia DPS u Zakarpatskii oblasti. (2025), “News of the State Tax Service in Zakarpattia Oblast”, available at: <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark> (Accessed 05 Apr 2025).

6. Pityulich, M., Kudak, K., & Yoltukhovska, O. (2021), “Socio-Economic Assessment of the Impact of Rural Tourism on Employment and Income of the

Population of Zakarpattia Region”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-41>.

7. Uzhhorodska miska rada. (2024), “Uzhhorod City Development Strategy 2030”. available at: https://rada-uzhgorod.gov.ua/media/1/uzhgorod-start3.1_1_compressed.pdf (Accessed 05 Apr 2025).

8. Hoblyk, V. V., Chernychko, T. V., & Khaustova, K. M. (2020), “Assessment of the Economic Stability of Hospitality Industry Enterprises in the Region”, *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia “Ekonomika”*, vol. 1(13), pp. 168-174. available at: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/7267> (Accessed 05 Apr 2025).

9. Pankiv, N., & Humenyak, V. (2024), “Digitalization of Tourist Routes in Ukraine: Current State and Development Trends”, *Development Service Industry Management*, vol. 1, pp. 253-267. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(37\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(37)).

10. Tsvilyi, S., Zhylko, O., & Zaitseva, V. (2023), “The Use of Digital Technologies in the Post-War Recovery of the Tourism Industry”, *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, vol. 3(95), pp. 21-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2023.3.3>.

11. Man, D. M. (2019), “Clusters as Points of Economic Growth of the Regional Economy of Zakarpattia”, *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 12(222), pp. 124-131, available at: https://eco-science.net/archive/2019/APE-12-2019/12.19_topic_Man%20D.M..pdf (Accessed 05 Apr 2025).

12. IT Cluster Transcarpathia. (2025), available at: <https://itct.com.ua/workstreams#talent-management> (Accessed 05 Apr 2025).

13. Official Website of the Department of Tourism and Resorts of the Zakarpattia Regional State Administration (2025), available at: <https://zaktour.gov.ua> (Accessed 05 Apr 2025).

14. Irtysheva, I. O., Stehney, M. I., & Mykhailov, M. S. (2018), “Methodical Approaches to Assessing the Level of Innovative Development of the Region”, *Ekonomika ta suspilstvo: elektronnyi naukovyi fakhovyi zhurnal*, vol. 16, pp. 586-593. available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/89.pdf (Accessed 05 Apr 2025).

Стаття надійшла до редакції 13.04.2025 р.